

Martínrranta

3 / 2014

Sisällys

- 3 Pääkirjoitus
- 5 Syyskokouskutsu
- 6 Telakkatoiminnan historiaa 4
- 14 Savenpolkija
- 18 Kultasadetta kirkonmäelle
- 20 Martinrantalaiset muumien maassa
- 23 Vilkkilän historiaa
- 24 Leksan kolumni
- 27 Neulomo Oy ja Triumph
- 34 Miten tämän päivän koulun tulisi opettaa?
- 36 Tapahtumakalenteri
- 38 Jäsenalennukset
- 39 Seuran tiedot

Julkaisija: Martinrantaseura ry

Lehden toimituskunta:

Jouni Liuke, vastaava toimittaja

Leo Lindstedt, Heimo Kumlander, Tapani Järvinen

Valokuvat toimituksen, ellei toisin mainita

Taitto ja layout: Matti Koskimies, painopaikka X-Copy

Kansikuva: Telakkanosturit ovat vuosikymmenten ajan kertoneet Aurajokisuun vanhasta telakkaperinteestä. Telakan historiasta on lehdessämme ollut Tapani Järvisen pitkä kirjoitussarja, joka jatkuu vielä. Kuvamme nosturiin vanhan konepajarakennuksen edustalla sisältyy myös taiteilija Tarja Ervastin suunnittelema valaistus, video- ja veistostaiteen elementtejä hyödyntävä taideteos. Vuonna 2011 julkistettu teos on nimeltään Mater Marium.

Kaunis ja viihtyisä Martinranta?

Kyllä meidän kelpaa täällä Aurajoen itärannalla – vai kelpaako?

Niin – Martinrantaseuran toiminta-alueella Aurajoki ulottuu Teatterisillalta Majakkarantaan. Tuo ranta on meille kaikille tuttu – ja rakaskin. Miten kaunis ja viehättävä se pääosin – ja useimmiten onkaan. Teatteria, taideteoksia, museota, patsaita, empirerakennuksia, tyylikkäitä kerrostaloja, ravintoloita Rantakadun Urheilupuiston puolella. Elävä joki virtaa läpi kauniin kotikaupunkimme kunnes talveksi saa joskus peilikirkkaan, joskus hiihtämiseen kelpaavan peitteen. Sulan aikana toinen toistaan ihmeellisimmät veneet ovat ilonamme.

Niitä voi ihailla tai kummastella myös laadukkaitten ravintolalaivojen kannelta ja ikkunoista. Tyylikkäätsillat ja kesän treffikahvila Martin sillan pielessä tuovat hyvän mielen munkkimakuelämyksen myötä. Kirsikkapuut jatkavat kauneudellaan hyvänolon tunnetta ja mielihyvää.

Kaikki tällainen lisää hyvinvointia ja terveyttä ja tutkimusten mukaan elinikääkin. Martin alueen asukkaina ja erityisesti seuran jäseninä meidän tulee vaalia ja kehittää hyvää ja kaunista. Emme halua ”etuja”, vaan oikeutta ja kohtuutta, esimerkiksi ja malliksi muillekin.

Vaan varjojakin kohtaamme. Vai mitä ajattelempa kun kulkureittimme suljetaan niin autoilta kuin kevyeltä

liikenteeltä erilaisten tapahtumien takia. Niin – ne tapahtumat tuottavat myös sen verran kovaa ääntä, että ainakin lähellä jokirantaa melu häiritsee asukkaita, heidän rauhaansa ja untansa.

On toki hienoa kun on tapahtumia ja elävää meininkiä, mutta kaikkia niitten oheisilmiöitä eikä seuraamuksia ei voi pitää toivottavina. Joukkotapahtumien myötä myös rakas Aurajokemme saa aimo annoksen siihen kuulumatonta roskaa ja sama koskee erityisesti kevyen liikenteen väylää ja sen ruohikkoa. Aamukävely jokirannassa ei toden totta tapahtumarikkaan viikonlopun jälkeen ole kovin mieltä ylentävä kokemus. Pyöräilijä voi joutua keskeyttämään matkansa lasinsirpaleiden puhkaistua renkaan. Eikä auta aina sekään että iki-ihanalla förillä voi ååkata Turusta Åboon. Länsipuolen meno on usein vielä villimpää.

Telakkaranta kallioporauksineen – ainakin näin keskeneräisenä ei varmaan saa Turun kauneuskuningattaren palkintoa. Myös alueen liikennejärjestelyt ovat nykyvaiheessa kummastusta herättäviä ja pyöräilijänkin umpikujaan johdattavia. Syytä on odottaa kevyen liikenteen väylän jatkamista Telakkarannan läpi Majakkarantaan – ja edelleen Pitkänsalmen rantaa pitkin – vaikkapa Kaarinaan. Tulevaisuus näyttää myös,

miten moottoriajoneuvojen läpiajokielto Itäisen Rantakadun päästä Stålarinkadulle pitää ja toimii.

Pitäkäämme ja olkaamme aloitteellisia niin yksittäisinä asukkaina kuin seurana ja sen jäsenenä, että alueemme keskeisin helmi, Aurajokiranta säilyttää kauneutensa, viehä-

tyksensä ja arvokkuutensa. Seuran hallitus, jonka jäsenten nimet ja yhteystiedot näkyvät sivulla 39, odottavat yhteydenottoja niin ongelmista kuin erityisesti parannusehdotuksia toimintaympäristömme kehittämiseksi.

Suomen Kotiseutuliitto on huolissaan suomalaisen kulttuuriperinnön säilymisestä nykypäivän kovassa maailmassa. Liitto laati vuosikokouksessaan elokuussa 2014 julkilausuman, jossa sanotaan (hieman lyhenneltynä) seuraavaa:

Kulttuuriperinnön säilyminen varmistettava

Globalisoituvassa ja tällä hetkellä epävarmassa maailmassa oman kulttuuriperinnön tunteminen luo turvallisuuden tunnetta. Suomen rikas ja monimuotoinen kulttuuriperintö pitää sisällään aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön; saunasta Kalevalaan ja Suomenlinnasta tunturien tarinoihin.

Taloudellisesti huonona aikana kulttuuriperinnöllä on erityisen merkittävä vaikutus ihmisten hyvinvointiin. Oman kulttuurin tunteminen ja tekeminen luo voimaa ja antaa elämään merkityksellisyyttä. Tuleviin opetussuunnitelmiin on kirjattava entistä voimakkaammin kotiseutuperinnettä ja paikallisuuden tuntemisen näkökulma. Kuntaliitoksia tehtäessä on muistettava liittyvien kuntien omat symbolit, merkkipäivät, historia ja muu kulttuuriperintö.

Suomen Kotiseutuliitto pitää erittäin tärkeänä kansalaisten ja kuntalaisten osallistumismahdollisuutta kotiseutunsa kehittämiseen. Kulttuuriperinnön säilymisen varmistaminen vaatii tiedollisia, taidollisia ja taloudellisia resursseja, joita ei saa vähentää. Kulttuuriperintö on nähtävä voimavarana; sen merkitys esimerkiksi matkailun sisältönä on kaikkialla maailmassa keskeinen.

Suomen Kotiseutuliitto näkee julkisen vallan ja kolmannen sektorin yhteistyön kulttuuriperinnön saralla arvokkaaksi ja tulokselliseksi. Oman kulttuurin tuntemus avaa tilaa muiden kulttuurien ymmärtämiselle ja kasvattaa suvaitsevaisia suomalaisia maailmankansalaisia.

*Suomen Kotiseutuliiton vuosikokous
8.8.2014*

Martinrantaseura ry.

KUTSU

Martinrantaseura ry:n syyskokoukseen 2014

Paikka: Turun Seudun Invalidit Ry:n toimitalo, Asesepänkatu 1

Aika: Keskiviikko 12.11.2014 kello 18.00

Tilaisuus alkaa Invaliditalon sekä Turun Seudun Invalidit ry:n toiminnan esitellyllä ja jatkuu sen jälkeen kahvitarjoilulla ja Martinrantaseuran syyskokouksella.

KOKOUKSEN ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaaminen
2. Valitaan kokoukselle puheenjohtaja ja sihteeri sekä kaksi pöytäkirjan tarkastajaa ja ääntenlaskijaa
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. Ilmoitusasiat
6. Hyväksytään toimintasuunnitelma vuodelle 2015
7. Määrätään jäsenmaksujen suuruus vuodelle 2015
8. Määrätään puheenjohtajan, hallituksen jäsenten sekä toimihenkilöiden palkkiot
9. Hyväksytään talousarvio vuodelle 2015
10. Valitaan yhdistyksen puheenjohtaja vuodeksi 2015
11. Valitaan hallituksen jäsenet erovuorossa olevien tilalle
12. Valitaan seuraavan toimintakauden tilejä tarkastamaan kaksi varsinaista toiminnantarkastajaa ja kaksi varatoiminnantarkastajaa
13. Päätetään yhdistyksen koollekutsumistavasta sääntöjen 9. pykälän rajoissa
14. Käsitellään muut kokoukselle tehdyt esitykset
15. Muut mahdolliset asiat
16. Kokouksen päättäminen

Tervetuloa

Hallitus

Crichtonin telakan menestys ja romahdus

William Crichtonin kuolema merkitsi yhden aikakauden päättymistä telakan historiassa. Suomen maailmankuulun laiva- ja koneenrakennusteollisuuden luoja ja kehittäjä oli poissa. Vaikka Crichtonin kuolema oli isku telakalle, se pystyi jatkamaan menestyksellistä toimintaansa Crichtonin luoman vanhan osaamisen ansiosta.

John Eager astuu yhtiön johtoon

William Crichtonin jälkeen yhtiön ruoriin astui **John Edvard Eager**. Hän oli lähtenyt Williamin houkuttelemana 1879 Pietarin Amiraliteetista kymmenvuotisen työrupeaman jäl-

John Eager

keen pieneen Turkuun. Hän oli tuolloin 42-vuotias.

Eagerin muutto oli enemmän kuin onnekasta Crichtonin telakalle. Tuo lahjakas nuori britti-insinööri, joka oli jo ehtinyt kotiutua Venäjän silloiseen pääkaupunkiin, toi mukanaan uusia tuulia ja kehitysajatuksia. Crichton ilmeisesti tiesi ja tunsikin Eagerin kyvyt palkatessaan hänet. Tietoineen ja taitoineen Eager vaikutti suuresti Crichtonin telakan menestykseen. Telakka alkoi jälleen kukoistaa.

William Crichtonin kuoltua lapsista yksikään ei ollut innostunut jatkamaan isänsä elämäntyötä. He olivat ilmeisesti kyllästyneitä asumaan meluisassa telakkaympäristössä, jossa kolisevat niittivasarat, paukkuva takomo ja jatkuvasti savua tuprutteleva valimo olivat jokapäiväisen elämän taustana.

Tosin yksi pojista, **Alexander**, yritti olla mukana toiminnassa. Hän hoiti Ruissalon telakkaa, jossa rakennettiin pienveneitä, mm. pelastusvenettä laivatelakan tarpeisiin. Ruissalon Hevoskariin 1889 perustetun telakan taustalla oli tarve siirtää pienalusten tuotanto pois isojen laivojen telakalta, jossa pienalusten valmistusta oli harjoitettu vuodesta 1864 asti. Vanha pienalustelakka sijaitsi Itäisellä Rantakadulla paikalla, jossa on vieläkin muistona vuonna 1873 rakennettu

punatiilinen rakennus, jossa toimi mm. piirustuskonttori.

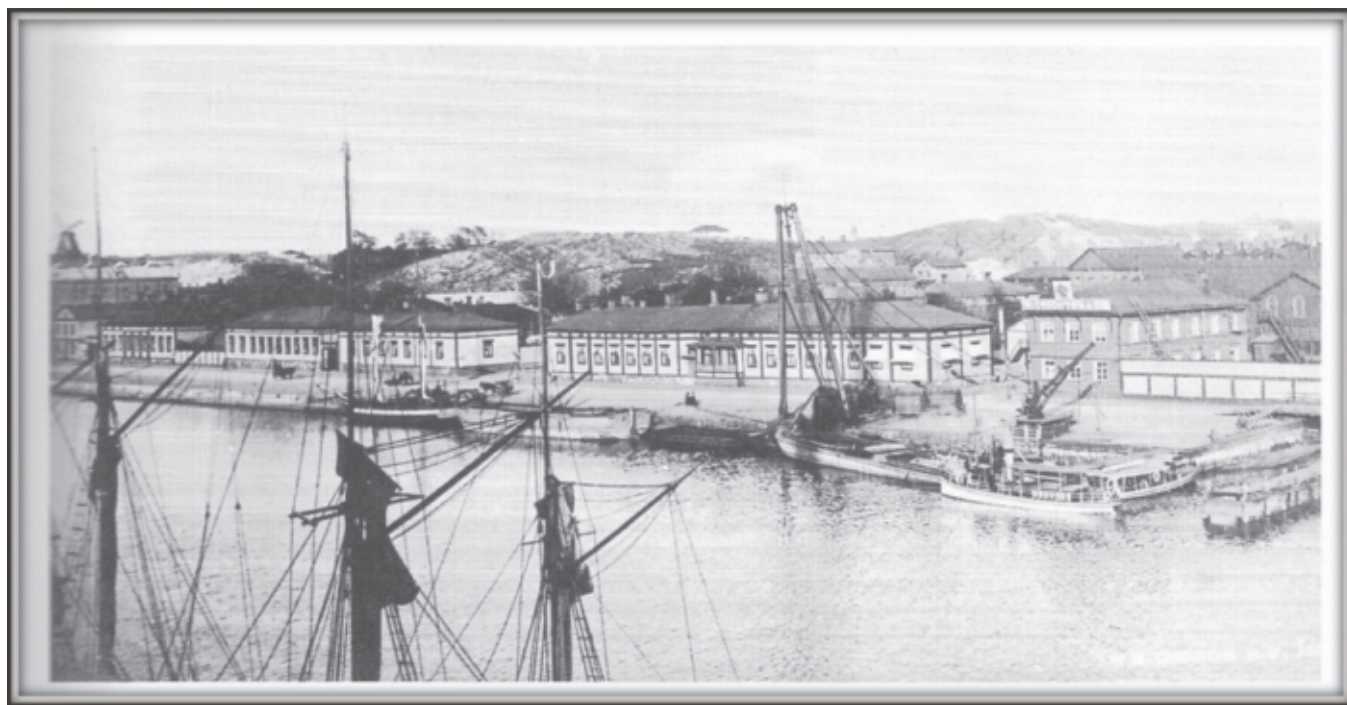
Telakan

omistussuhteet muuttuvat

John Edvard Eagerista tuli siis telakan uusi toimitusjohtaja. Crichtonin kuolinpesän selvityksen jälkeen yrityksen omistussuhteissa tapahtui huomattavia muutoksia. Williamin lähiomaiset eivät selvästikään halunneet pitää telakkaa suvun hallussa. Niinpä he luovuttivat Eagerille neljä osaketta ja rahoittajapankille, Pohjolan Kaupan ja Teollisuuden Osakepankki – Nordiska Aktiebanken för Handel och Industrie, yhden osakkeen.

Crichtonin suku piti jostain syystä jonkin aikaa hallussaan kaksi osaketta. Kauppahuone E. Julin & Co:lla, jonka johdossa silloin oli konsuli **John Julin**, omisti kymmenen osaketta. Loput osakkeista myytiin. Suurimmaksi osakkeenomistajaksi tuli varakas pietarilainen liikemieskreivi **Anatol Orlov-Davidoff** kahdellatoista osakkeellaan.

John Julinin kuotua Crichtonin osakkeet perivät hänen tyttärensä **Rosita Sofia** ja **Ellen Maria**. He olivat avioituneet veljesten kanssa. Veljekset olivat vauraan turkulaisen liikemiehen – laivanvarustajan ja teol-

Näkymä Crichtonin Itäinen Rantakatu 56 - 58:ssa sijainneista tuotantolaitoksista noin 1901. Kuvan keskellä oleva pitkä vaalea talo toimi 1862 - 1890 William Crichtonin perheen asuntona, myöhemmin osassa siitä toimi mm. piirustuskonttori. Kaksikerroksinen tiilitalo Crichtonin talosta oikealle rakennettiin 1873 yhtiön konttoriksi. Äärimmäisenä oikealla näkyy vuonna 1864 perustettu pienvenetelakka, jossa rakennettiin Crichtonin pienveneet, mm. pelastusveneet. Kuvassa oikeassa laidassa nostureiden takana näkyvä telakkamonttu täytettiin vasta vuonna 1926. Kuva: Åbo Akademi, Merihistoriallinen museo - Sjöhistoriska museet.

lisuusmiehen **Carl Magnus Dahlströmin** (1805–1875) poikia. Rosita oli naimisissa **Abraham Dahlströmin** ja Ellen puolestaan oli aviossa **Robert Magnus Dahlströmin** kanssa.

Crichtonin kymmenen osaketta siirtyivät 1898 Kauppahuone C. M. Dahlströmin haltuun. Oy Wm. Crichtonin yhtiökokouksessa elokuun 10. päivänä 1901 veljekset olivatkin läsnä. Tuosta päivästä alkaen heidän panoksensa näkyi seuraavat 15 vuotta Oy Wm. Crichtonin toiminnassa ja kehityksessä. Molemmat veljekset – Abraham ja Robert – tulivat tunnetuiksi etevinä liikemiehinä ja mesenaatteina. Heidän lahjoittamien varojen turvin rakennettiin mm. graniitista Turun Taidemuseo Puolalanmäelle vuonna 1904.

Veljesten ohella venäläiset sijoittajat, joilla oli 1890-luvulta lähtien osakkeista miltei puolet, vaikuttivat niin ikään yhtiön nopeaan kasvuun vuosina 1895–1905. Venäläisillä oli ilmeisesti melkoinen vaikutus myös onnettomaan sijoitukseen Ohtan telakkaan vuonna 1896. Siitä tuonnempana tarkemmin.

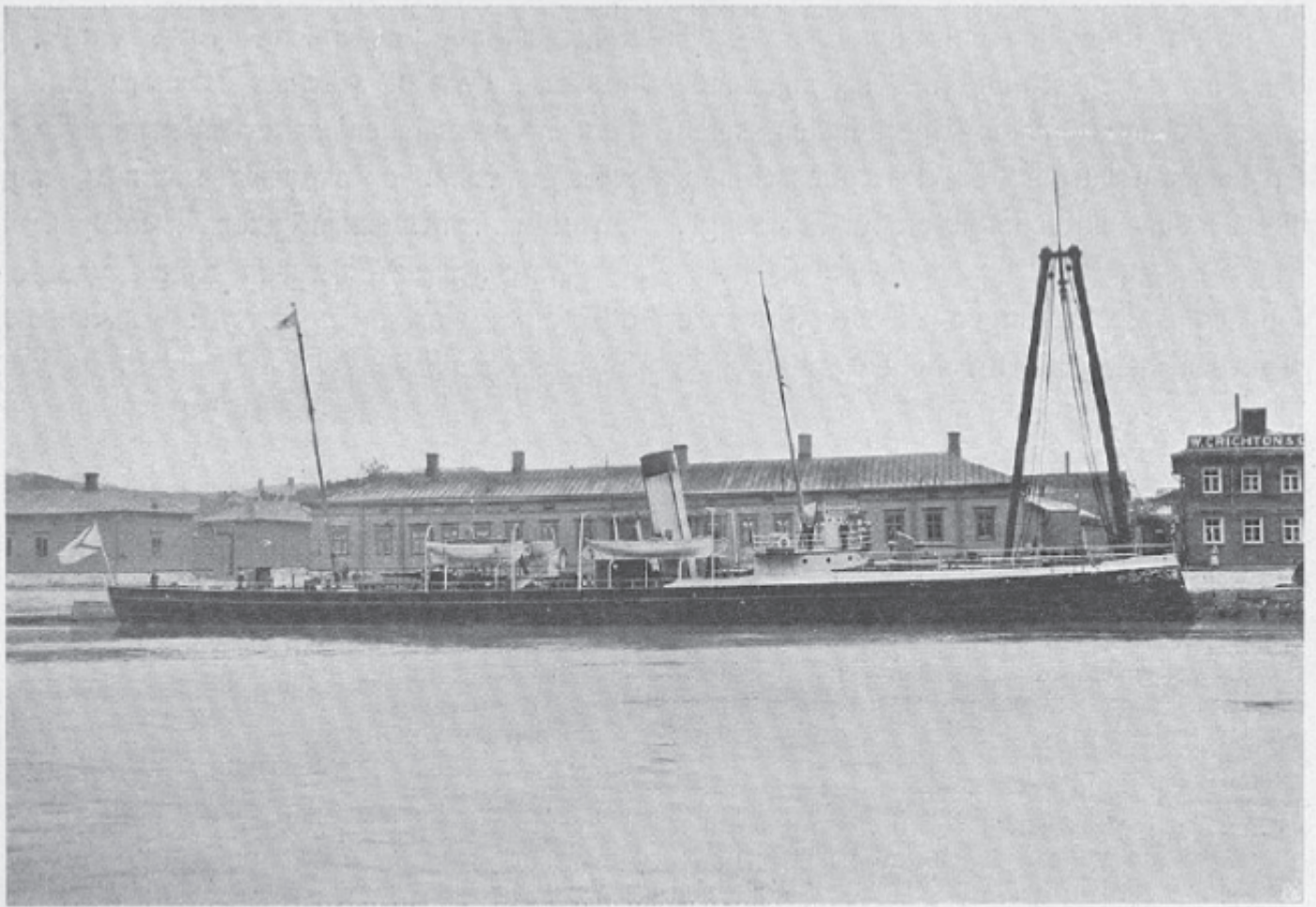
Torpedoveneitä Venäjälle

Tuon ajan tapahtumista on vaikeata saada tarkkoja tietoja, koska asiakirjalähteitä on niukasti. Tiedossa kuitenkin on, että yhtiön hyvä menestys jatkui vuoteen 1912 asti. John Eagerin osaaminen nopeakulkuisten veneiden suunnittelussa ja yhteydet Venäjän Meriministeriöön olivat suureksi avuksi. Nuo suhteet toivat mm.

tilauksen kahdeksan torpedoveneen rakentamisesta Venäjän Itämeren laivastolle. Yksi torpedoveneistä oli jo rakenteilla, kun William Crichton kuoli. Kuusi torpedoveneettä toimitettiin Venäjä itämeren laivastolle 1889–1891. Asiakas oli ilmeisen tyytyväinen, koska telakka sai uuden tilauksen jo ennen kuin koko edellinen tilaus oli toimitettu. Telakka toimitti nyt kaksi 400 tonnin torpedoalusta, jotka laskettiin vesille 1893.

Samana vuonna, kun molemmat torpedoveneiden tilaukset valmistuivat, nousi valtaistuimelle Venäjän viimeinen keisari **Nikolai II**. Vuosi oli 1894. Telakan saamat tilaukset alkoivat kuitenkin vähentyä jo 1890-luvun alussa. Työntekijöidenkin määrä laski. Alimmillaan työntekijöitä oli ”vain” noin 500. Kuitenkin jo 1890-luvun puolivälissä Crichtonin telakalla alkoi uusi nousu, jota jatkui tasaisesti aina vuosisadan vaihteeseen asti. Työntekijöitäkin oli tuolloin miltei tuhat henkilöä.

Turussa rakennettiin peräti 155 alusta 1900-luvun ensimmäisen vuosikymmenen puoliväliin mennessä. Näiden tilausten joukossa oli 21 torpedoveneettä ja kymmeniä pienempiä aluksia Venäjän laivastolle. **Nils von Knorring** kertoo kirjassaan, että Crichtonin telakalla rakennettiin vuosien 1896–1906 aikana koko yrityksen 50-vuotisen historian edustavimmat alukset. Näiden joukossa olivat huvijahdit **Tamara** ja **Neva**. Lisäksi rakennettiin hävittäjäaluksia sekä huomattava määrä höyrykoneita ja

*Miinaristeilijä (minenkreuzer) Abrek 1896 Turussa.
Crichtonin yritysesite vuodelta 1909, Kansalliskirjasto.*

-kattiloita ja muita konepajatuotteita.

Crichtonin telakka menestyi myös teollisuusnäyttelyissä, mm. Pariisin maailmannäyttelyssä vuonna 1900. Novgorodin teollisuusnäyttelyssä 1896 yhtiö sai korkeimman tunnustuksen, valtakunnan vaakunan. Pariisin maailmanäyttelyssä yhtiö esitteli tuotteinaan mm. höyrykoneita, jotka palkittiin kultamitalilla.

Yhtiön talouden kehitys

Yhtiön talous oli William Crichtonin jälkeen vakaalla pohjalla, ja menestys ja tilausten kasvu säilyttivät talouden terveenä. Venäjän valtion viivytely

maksuissaan alkoi luoda mustia pilviä yhtiön rahoitustilanteen ylle. Vuosina 1897–1899 ei maksettu osinkoa, koska saamiset Venäjältä vain kasvoivat. Varoja siirrettiin vararahastoon ja 1900 vararahaston suuruus oli jo yli 2 miljoonaa markkaa (n. 8.8 milj. euroa). Luvusta voi päätellä, että Crichtonin telakka oli suuryhtiö.

Venäjän maksuvaikeudet johtuivat ilmeisesti maassa alkaneesta vallankumouksellisesta liikehdinnästä, joka johti lopulta vuoden 1905 ”vallankumoukseen”, jota edelsi joulukuussa 1904 alkanut laaja lakko leviten myös Suomen Suuriruhtinaskuntaan. Keisari

Karl Björkstén

menetti Venäjällä itsevaltiuden säilyttäen kuitenkin asemansa perustuslaillisena monarkkina.

Suomessa alkoi suurlakko 29.–30. lokakuuta 1905. Tehtaat pysähtyivät, virastot ja koulut sekä kaupat suljettiin. Suomalaisia siirtyi kaduille, kylille ja toreille. Yhtenäistä ja keskitettyä lakkojohtoa ei suuriruhtinaskuntaan syntynyt. Toiminta oli paikallista. Helsingistä, Tampereesta, Oulusta ja Viipurista muotoutui lakon keskeisiä toimintakeskuksia. Lakko- viikon aikana suuriruhtinaskunnassa oli myös niitä, jotka lähinnä ihmettelivät mitä maassa oikein tapahtui ja minkä vuoksi.

Vuonna 1904, vuotta ennen lakkoa Crichtonin telakkaa kohtasi pieni takaisku: kirjanpitoon kirjattiin yli

150.000 markan tappio. Syyksi tappioon mainittiin: ”...koska useat työt ovat tuottaneet tappiota odotetun voiton sijaan”. Seuraavana vuonna tappion määrä vain kasvoi täystyöllisyydestä huolimatta. Tappiota oli nyt peräti 335.013 markkaa eli nykyrahassa miinusta oli peräti yli puolitosta miljoonaa euroa.

Vuonna 1906 syyskuussa pidetyssä yhtiökokouksessa kerrottiin edellisen vuoden toimintakertomuksen käsittelyn yhteydessä, että toimitusjohtaja John Eager oli eronnut toimestaan kesäkuussa 1906. Hänelle myönnettiin 6000 markan (nykyrahassa 27.100 €:n) eläke. Vaikka Eager jättikin toimitusjohtajan tehtävät, pysyi hän yhtiön hallituksen jäsenenä kuolemaansa 1908 asti.

Vuosi 1906 oli muutoinkin raskas Crichtonin telakan historiassa. Venäjän Meriministeriö lopetti kokonaan tilaukset Turun telakalta. Vain Ohtan telakka sai Venäjän valtion tilauksia. Uudeksi toimitusjohtajaksi valittiin eversti **Karl Björkstén**, joka oli astunut yhtiön apulaisjohtajaksi ja hallituksen jäseneksi jo vuonna 1905. Hän oli saanut sotilaskoulutuksen ja edennyt armeijan palveluksessa komppanianpäälliköksi, mutta joutui eroamaan everstin arvoisena, koska Suomen armeija lakkautettiin 1902.

Ohtan telakasta yhtiön kiviriippa

Miten Pietarissa sijainneesta Ohtan telakasta tuli yhtiön ”etäverstas”, on jäänyt aikakirjojen puutteiden vuoksi

historian pimentoon. Se tiedetään, että 1896 Wm. Crichton & Co vuokrasi 35 vuodeksi Venäjän valtion vanhan telakan, joka oli erikoistunut sota-alusten valmistukseen. Telakka sijaitsi Nevajoen oikealla rannalla, paikalla, johon Nevan sivujoki Boljaja Ohta laskee. Telakan aluetta kutsuttiin Pikku-Ohtaksi

Crichton oli katsonut, että oli viisasta olla lähellä markkinoita ja samalla kiertää suuriruhtinaskunnan tuotteille määrätyt tullimaksut. Myös Ohtan telakan vuokra oli kohtuullinen. Pian Crichton ja Eager havaitsivat vuokran kohtuullisuuden johtuvan siitä, ettei kukaan muu huolinut

telakkaa.

Ohtan telakka oli alusta lähtien huono ratkaisu: Venäjän ehtona oli, että vain venäläistä työvoimaa sai käyttää. Esimiestehtävissä oli suomalaisia – heitäkin vain kourallinen. Venäläisillä ei ollut sellaista ammattitaitoa ja työmoraalia kuin mihin Suomessa oli totuttu. Lisäksi telakka oli huonossa kunnossa. Siellä ei ollut kunnollisia työkaluja, ja verstaat olivat ränsistyneitä. Höyrykattiloita ja -koneita Ohtassa ei pystytty valmistamaan suurista investoinneista huolimatta.

Suurin syy epäonnistumiseen lieinee kuitenkin Ohtan telakan heikko

Pietarin kartta vuodelta 1910. Kartasta näkyy Ohtajoki sekä Ohtan telakan sijainti.

Juhannuksena.

Pieni, syrjäinen Suomemme, jonka asukasien kohtaloksi näyttää säädetyt alituisen aherrus ja taistelu inhimillisten elin- ehtojen saavuttamiseksi, on kuin satujen maa, mistä valo ja pimeä alituisen keskenään taistelevat. Juri kun pimeys on päässyt yksinvalti- jaksi, alkaa sen valta kummin- kin heikkenemistään heiketä — valo näyttääkin nyt vuorostaan pääsevän voitolle; mutta tuskin on sen voitto täydellinen, kun vastustajan voimat jälleen verty- vät, ja valon on valtaansa supis- tamistaan supistaminen.

Me täällä 60—70 pohj. leveys- asteella eläen tunneimme joka päi- vä tämän valon ja pimeän lop- pumattoman taistelun paremmin kuin etelän valoisissa maissa elä- vät kansat. Valoa me rakastam- me sen vuoksi, että meillä on niin paljo pimeätä, ja valon aat- teellisina palvelijoina me elämme, tahdomme elää. Silloin, kun pi- meys on valtaansa kukkuloilla, vietämme me hengellisen valon illoista syntymäjuhlaa — emme silloinkaan, pimeimpinä aikoina heittäydy epätoivoon valon voi- tosta, päinvastoin olemme siitä horjumattoman vakuutetut sen rimpuna hengellisenä juhlanamme, Jouluna. Eikä tämä vakaumuk- semme petä, ei ole vielä milloin- kaan pettänyt; pimeä on väisty- minen ja antaminen sijaa ääken syntyneelle valolle, jonka voitto kulku sitten vuorostaan alkaa astuakseen aikanaan yksinval- tiijaksi Juhannuksena, valon illoi- sena ja riemuisena kesäjuhlanä.

Nyt on meillä Juhannus; nyt on meillä, pimeän lapsilla, valo valti- jaana, ja siitä me iloitsemme. Synk- kä oli pimeän valta viimekin talve- na, mutta sitä vähemmän tuntuu taas valon voittoisa retki, ja nyt, nyt on meillä valon, auringon valta taas yhtä täydellisenä kuin milloinkaan. Me koristamme kot- timme valon ja sitä seuranneen lämmön kasvattamalla vihannilla lehdeksillä, me sytytämme juhan- nuskokot rakkailla kunnailtamme, siten yhä varmemmaksi vakuu- dekseksi näyttääksemme, että olem- me valon palvelijoita, ja siten saattaaksemme valolle täydellisen voiton pimeän yli.

Rakastakaamme valoa ja iloi- taaksemme sen voitosta, mutta muis- takaamme, että pimeää emme pysy- lopen hävittämtän. Pimeä pi- lee sinäkin, miäsä illoissamme sitä emme havaitse — juhannusjuhli- tammekaan se ei ole täysin pois- sa, sen juuret ovat josakin sa- lassa vielä tänäänkin hegissä, ja ennen pitkää se vuorostaan taas alkaa valtaansa osottaa ja käyt- tää. Osottakoon ja käytäköön vaan, meitä se ei pelota, meitä se ei lannista, me tiedämme, että niin pian, kuin sen siltä on täy- si, valo sen — kukistaa.

Valo aina elää ja valo sittekin voittaa — se tietä oikoon nyt ja aina suurimpana juhannusiltojam- me!

johtaminen ja toimimaton organisaa- tio. Ongelmat näkyivät jo Eagerin ai- kana, mutta kärkevimmat arvostelut antoi Eagerin jälkeen toimitusjohta- jaksi tullut Karl Björkstén: ”...Ohtan suurtappioiden perussyiksi on katsot- tava telakan huono johto vuoteen 1908 asti. Piittaamaton asiainhoito osoittaa täydellistä kyvyttömyyttä or- ganisoida ja johtaa työtä, ja samaan aikaan materiaalia on käytetty an- teeksiantamattoman epätaloudellises- ti”.

Ohtan telakan tulos oli vuosia heikko. Vuoteen 1906 asti tuloksen heikkous johtui sopimussakoista, joi- ta aiheuttivat toimitusten myöhästy- miset. Toisaalta myös telakan kunto vaati suuria investointeja, joiden to- teuttamiseen telakka otti lainoja. Näiden lainojen korot ja lyhennykset rasittivat yhtiön tulosta.

Silloisen teknisen johdon nimiä ei missään mainita, mutta potkut heille annettiin ja tilalle otettiin uusia miehiä. Tekniseksi johtajaksi kutsut- tiin vuonna 1908 John Eagerin vanhin poika **John David Eager**. Talous- johtajaksi nimitettiin **Harald Lund- sten**, joka jo aiemmin oli toiminut yhtiön talouspäällikkönä.

PÄIVÄLEHDEN kirjoitus ”Juhannuksena”

24.6.1904. Venäläiset viranomaiset lakkauttivat

Päivälehdessä sen viitattua epäsuorasti, mutta

hyväksyvästi kenraalikuvernööri Bobrikovin

murhaan tässä pääkirjoituksessaan. Lehteä

kuitenkin alettiin pian julkaista nimellä Helsingin

Sanomat. Lähde Kansalliskirjasto.

Ohtan telakasta syntyi Wm. Crichton & Co:lle todellinen riipakivi, joka veti yhtiön talouden kuralle vuosien 1906–1912 aikana. Tilannetta pahensivat Turun telakan tappiot. Venäläiset omistajat vaativatkin 1906 jälkeen useita kertoja Turun telakan sulkemista. Lisäksi venäläiset esittivät, että Ohtan telakan yhteyteen perustettaisiin uusi venäläinen yhtiö.

Tämä venäläisten esityksen takana oli ennen kaikkea Venäjällä kohonnut protektionistinen politiikka: valtion hankinnoille asetetuille tulleilla ja muilla kaupanesteillä pyrittiin turvaamaan Venäjän työllisyys ja edistämään maan oman yritystoiminnan kehittymistä. Toinen syy lienee ollut se, että Suomessa oli syntynyt vastarintamieliala 1899 helmikuun manifestin ja sitä seuranneen sortokauden aikana.

Kenraalikuvernööri **Nikolai Bobrikovin** murha oli tämän ensimmäisen sortokauden vastarinnan huipentuma. Sortokausi päättyi varsinaisesti vasta vuoden 1905 Venäjän valankumoukseen ja Suomen suurlakoon, johon myös Crichtonin työntekijät osallistuivat.

Talouden

kurimuksesta konkurssiin

Crichtonin toimintaa oli aiemmin voitu rahoittaa tilauksista saaduilla ennakkomaksuilla. Venäjän Meriministeriön tilausten loppuessa 1906 ajautui yhtiö taloudelliseen ahdinkoon, jota ei suinkaan helpottanut Ohtan telakan surkea tila ja yhteiskunnalliset muu-

tokset. Yhtiö ”kitkutti” jonkin aikaa. Osakepääomaa korotettiin 3 miljoonaa markkaan vuonna 1909. Velkoja yhtiöllä oli tuolloin 3.700.000 markkaa. Tappiot alkoivat laskea seuraavien kahden vuoden aikana, mutta niin laski liikevaihtokin. Velat eivät laskeneet vaan kasvoivat kasvamisestaan. Niinpä velkoja oli vuoden 1911 tilinpäätöksessä peräti yli 8 miljoonaa markkaa. Yhtiö jättikin Turun raastuvanoikeuteen konkurssihakemuksen 24. huhtikuuta 1913. Nimi Crichton jäi kuitenkin elämään Aurajokirannalla, siitä pitivät huolen Dahlströmin veljekset. Heillä oli pätevä syykin: C. M. Dahlströmin saatavat olivat suuret.

Miten Crichtonin telakan toimintaa jatkettiin, siitä kerrotaan seuraavassa numerossa.

Tapani Järvinen

Lähteet:

Nils von Knorring: Aurajoen veistämöt ja telakat. Espoo 1995 Schildts förlag.

Eino Jutikkala: Turun kaupungin historia 1856–1917

Oskar Nikula: Åbo sjöfarts historia II 1856–1926

Iwan Tönnies Aminoff: St. Petersburg 1909

Nordisk Familjebok 1904

Lehtikirjoituksia, Kansalliskirjasto 1856–1910.

Arvi Korhonen: Suomen historian käsikirja 2,

Paasikiven muistelmia sortovuosilta 1, Kansakunnan historia 2

Savenpolkija

Martinmäessä Kallelankadulla seisoskelee *Korppu-Vihtori* hieman kumarassa, kuten aina. Pussi selässä painaa vanhaa miestä. Hän vaikuttaa levolliselta. Graniittinen teos kertoo Vihtorin lujudesta ja luotettavuudesta. Korput käyvät kaupaksi, ne pitävät hänet hengissä kunhan vain jaksaa kävellä kaupunkiin asti. Vihtori käveli pusseineen kymmeniä kilometrejä päivässä. Se näkyy hänen jaloistaan. Saappaat ovat suuret.

Suurmiehillä on suuret saappaat, sanotaan. Mutta Korppu-Vihtori ei ollut yleisesti tunnettu suur mies. Hän ja kaltaisensa ahkerat ja sitkeät puurtajat ovat sitä yritteliästä ja riskejä kaihtamatonta joukkoa, jotka hyvällä onnella ja suotuisilla suhdanteilla saattavat synnyttää suurteollisuutta. Korppu-Vihtorista ei tullut vuorineuvosta, mutta hän on silti patsaansa ansainnut.

Frans Viktor Galenius tunnettiin Korppu-Vihtorina viime vuosisadan ensimmäisenä vuosikymmeninä Turussa, vaikka hän asui Salossa. Hän kuoli 1930. Taiteilija **Viljo Mäkinen** teki kipsiluonnoksen Vihtorista vuonna 1981 ja pari vuotta meni graniitiin

suostutteluun. Patsas pystytettiin paikalleen 24.9.1985.

Muutamia vuosia aikaisemmin Turun Säästöpankki oli tarjonnut kaupunkilaisille *Kissa-Allia* kuvaavan patsaan, joka sijoitettiin Hämeenkadun konttorin edustalle. Alli ja Vihtori ovat selvästi sukua toisilleen. Sama taiteilija on heidät synnyttänyt.

Korppu-Vihtori

Kummatkin huokuvat hyväntahtoisuutta ja ahkeruutta, inhimillisyyttä ja lempeyttä. Graniitti pehmenee heitä katsoessa.

Hiljainen humoristi

Viljo Mäkinen oli tunnettu Kupittaaan Saven keraamikko. Hän loi esteettisiä ja taiteellisesti tasokkaita käyttöesineitä. Hänen humoristiset kipponsa, joita koristivat hyväntuuliset ihmishahmot, menivät hyvin kaupaksi. Sodan jälkeen ihmiset kaipasivat iloa ympärilleen. Tuhkakuppi kuului tuohon aikaan joka kodin tarpeistoon.

Päivätyönsä ohessa Mäkinen oli vapaa taiteilija. Piirustuskoulun kasvatti oli hämmästyttävän monipuolinen. Vapaus ilmeni tyylin ja materiaalien moninaisuutena. Hän oli ennakkoluuloton kokeilija. Suurin osa hänen tuotannostaan on tyyliltään kansanomaista, jyrkää ja hienostelematonta kerrontaa, joka avautuu katselijalle ja nostaa hymyn huulille.

Mäkinen rakasti savea. Syyt ovat ilmeiset: materiaali tottelee muotoilijaansa ja on kestävä. Tekijää viehättää saven ikuisuus, kaiken olevaisen alku ja loppu. Se on säilyttänyt asemansa vuosituhansien ajan.

*Basaarissa eilen tutkiskelin,
miten savenvalaja, köyryn selin*

Hitsaajat

*savea polki....Saven sanovan kuulin:
"Veli varoen! Kuin sinä – kerran elin".
(Omar Khaijam)*

Mäkinen teki materiaalikoelija ja laati savireseptejä työhuoneessaan tehtaan ylimmässä kerroksessa, insinöörien naapurissa. Savi toimitettiin sinne hänen toivomuksiansa mukaisesti. Opiskeluaikana olin savensotkijana tehtaan pohjakerroksessa. Vaikka olin nuori ja kokematon, sain hoitaa Mäki-

sen erikoistilauksia. Rivikeraamikoille savi kärrättiin vaunuissa tavarahissillä. Taiteilijalle se vietiin voipaperikäreesä käsin ja portaita kulkien pitkin siistejä toimistokäytäviä. Mäkinen oli hiljainen mies. Kiitti lähetyksestä, mutta siinä kaikki. Huoneessa oli sakeasti savua, tuhkakuppeja ja papereita levälään pöydillä, joita oli enemmän kuin tuoleja.

Monipuolisena taiteilijana hän ymmärsi syvällisesti materiaalin ja hengen symbioosin. Sitä osoittaa hieno kuparista ja teräksestä tehty *Hitsaajat*. Siinä missä dreijaaja ohjaa herkin sormin ruukun muotoutumista maan

vetovoiman ja keskeisvoiman kentissä, hitsaaja kesyttää sulaa metallia tasapainoilemalla, valokaarta ohjaamalla kiteytymislämpötilassa herkin sormiin ja taiteilijan vaistolla.

Hitsaajat on upea teos Parkinmäen huipulla, Maariankadun lähtöpisteessä. Konserttisalin raskas kupu ja ammattikoulu varjostavat sitä. Patas seisoo katutason yläpuolella ja siksi se jää rauhaan ohikulkijoiden katseilta. Koulun oppilaille se on varsin tuttu näky. He katselevat sitä koulun pihalta, joka onkin teoksen kannalta paras katselusuunta. Kuparista muotoiltu veistos on läpinäkyvä. Me-

Portsan pojat

tallissa olevat reiät ottavat pääroolin. Ne rajaavat aiheen ja antavat tulkin-
nalle mahdollisuuksia.

Tottahan *Hitsaajat*-nimisen teok-
sen pitää olla metallia. Uskon veistok-
sen syntymän pontimena olleen Tu-
run kunniakkaan telakkateollisuuden,
jonka ansiosta kaupunki saatiin
jaloilleen sodan jälkeen. Telakat tar-
vitsevat osaavia ammattimiehiä. Tai-
tava hitsari on herkkäkätinen kuin
taiteilija. Käden ja aivojen yhteisyyden
on oltava nopeaa ja täsmällistä. Am-
mattikoulussa hitsarit saavat perustie-
dot ja perustaidot. *Hitsaajat* seisoo oi-
kealla paikalla.

Teos poikkeaa Mäkisen muusta
tuotannosta sekä materiaaliltaan että
tyyliltään. Siitä puuttuu huumori, se
kertoo totisesta työstä ja oppimisen
ohdakkeisesta tiestä. Sitä voisi luon-
nehtia minimalistiseksi piirustukseksi,
jossa reunaviiva piirtää kuvan ja sisäl-
tää kaiken. Hitsarien hahmoja on
kaksi, jotka eivät ole tasavertaisia.
Kookkaampi hahmo on pelkkää il-
maa. Se kuvaa henkeä eli sitä tietoa,
jota opettaja tarjoaa oppilaalle. Teos
kipinöi hienosti. Hitsaamisen jännit-
tynyt tunnelma on aistittavissa. Levy-
mäisenä teos ei vaikuta raskaalta,
päinvastoin. Se on moderni ja hengit-
tävä.

Teoksen syntyajaksi voisi arvata
1950-luvun, koska siinä on paljon mo-
dernismin viitteitä, jotka tuohon aikaan
leimasivat suomalaista taidetta. Se on
paljastettu kuitenkin vasta 1968. Mo-
dernismi oli patoutunut Mäkisen sielus-

sa kymmenen vuotta ja se löysi pur-
kautumistien tässä hienolla tavalla. Hit-
sauksen opettaja ohjaa nuorta vaativaan
ammattiin. Viljo Mäkisen kuvaama
tiedon siirto on toteutettu upeasti,
joskin huomattavasti hillityimmillä
eleillä kuin **Wäinö Aaltosen**
vastaavasta aiheesta kertova *Genius*
ohjaa nuoruutta Turun Yliopiston
pihalla.

Viljo Mäkisen harvoja pronssi-
töitä edustaa *Portsan pojat*. Voin ku-
vitella, että Mäkinen on pannut siihen
omat koulunaikaiset muistonsa.
Työssä sykkii elämänilo ja nuoruus
vastustamattomalla tavalla. Kaksi
poikaa kertovat ajasta, jolloin kau-
pungissamme oli lyseoita, poika-
kouluja. Portsan pojat ovat menossa
lyseoon pitkin Puutarhakatua. Lyseo-
laisilla on aina kaveri, joka tekee
koulumatkasta tapahtuman. Jos kou-
lupäivät joskus tuntuvat yksitoikkoi-
silta niin matkat eivät koskaan, kun
on kaveri. Portsan pojat eivät ole py-
syä housuissaan kun touhuavat kohti
kouluansa. Koulumatka on pitkä, se
jatkuu läpi elämän. Kaverit pysyvät
silti.

Pankinjohtaja **Eero Numerla**,
Turun Lyseon poika, on lahjoittanut
Portsan pojat kaupungille. Patsas pal-
jastettiin Puutarhakadulla 14.1.1973.
Pojilla on hauskaa loputtomalla tutki-
musmatkallaan. Aika velikultia, Viljo
ja Eero, vaikka pronssia ovatkin.

Matti Aaltonen

Kultasadetta kirkonmäelle

Keväällä julkistetussa Turun kaupunginosien nimikkokasvihankkeessa Martin alueen (Turun III, IV ja V kaupunginosat) nimikkokasveiksi nimettiin rusokirsikkapuu, kultasadepensas ja kultapallo. Martinrantaseura sai mukanaolostaan palkinnoksi kultasadepensaansa taimen.

Mietittäessä kasville sopivaa kasvupaikkaa tuli etsimättä mieleen aurinkoinen ja kultasateelle muutenkin hyvät elinolosuhteet omaava Martin kirkon mäki. Seurakuntayhtymän kiinteistöjohtajan Seppo Kosolan ja isännöitsijä Minna Männistön suosiol-

lisella suostumuksella istutuslupa saatiinkin.

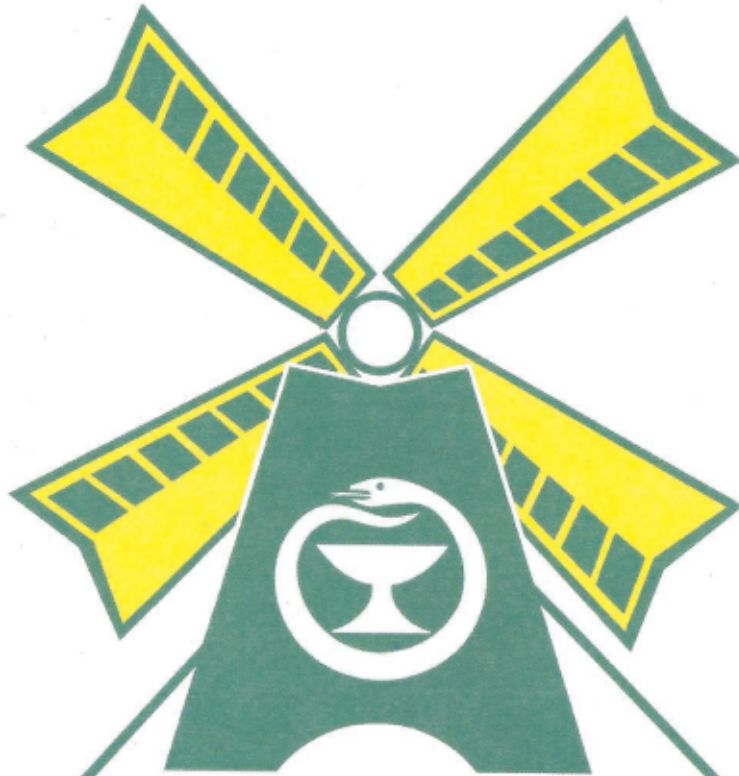
Otollinen paikka pensaalle löytyi kirkonmäeltä seurakuntayhtymän hautaustoimen johtajan, puutarhuri Markku Mannerkorven, Martinkirkon suntion Mia Koskisen ja seurakuntatalon vahtimestarin Tuula Kallion avustuksella. Istutus suoritettiin heinäkuun 2. päivänä Robert Rainion toimiessa lapiomiehenä.

PS. Jäniksetkin havaitsivat pian kauniin kasvinalun ja kävivät aterialla. Vaurio korjataan vielä tämän syksyn aikana, lupasi Robert.

Kultasadepensaansa juhlallisessa istutuksessa olivat mukana Seurakuntayhtymän edustajat Markku Mannerkorpi, vas. ja Minna Männistö, oik. Martinrantaseuran paikallisraatia johtanut arboristi Robert Rainio sai paikan kuvassa keskellä. Kuvasta puuttuvat Martin seurakuntaa edustaneet Mia Koskinen ja Tuula Kallio sekä kuvaaja Jouni Liuke.

Martinrannan oma apteekki

**MARTIN
APTEEKKI**

Kupittaankatu 146, 20810 TURKU

Puh. 02 235 1222

Martirantalaiset muumien maassa

Muumit ovat rantautuneet myös Marttiin. Vilkkilänmäen uuden Muumipuiston virallisia avajaisia vietettiin kesäkuun alkupuolella. Martinrantaseuralaiset ehtivät ensin ja kävivät katsatamassa käyttövalmiin puiston jo Martin viikolla toukokuun lopussa.

Vuoden 2014 Martin kaupunginosaviikon avasi osaltamme opastettu tutustumiskäynti Muumipuistoon ja viereiselle Tonttumäelle. Parikymmenpäisen joukkomme mainiona oppaana Muumipuistossa toimi vastaava rakennuttaja **Anna-Kaisa Kaukola** Turun Kiinteistöliikelaitokselta. Hän kertoi leikkipuistohankkeen syntyvaiheista ja esitteli puiston erikoisuuksia. Muumi-puistosta löytyi muun muassa Muumipeikon, Niiskuneidin sekä Pikku Myyn jousikeinut, Muumi-minikeinu, Nuuskamuikkusen telta, Muumi-liukumäki ja Muumi-laiva. Sieltä löytyi myös erityiset Hattivatti-tolpat, jotka on suunniteltu varta vasten Vilkkilänmäen puistoon.

Vilkkilänpuiston muumi-aiheinen leikki-puisto on ensimmäinen teemaleikkipuisto Turussa. Puiston urakoi turkulainen

Puuha Group, jolla on ainoana maailmassa lisenssi valmistaa Muumi-ulkoleikkivälineitä. Puisto on saavuttanut ainakin alkuun suuren mielenkiinnon. Ajoittain puistossa on ollut kävijöitä melkein ruuhkaksi asti. Avajaispäivänä uuteen leikkipaikkaan tutustui noin 800 lasta ja aikuista. Muumi-aiheiset leikkivälineet pääsivät heti kovaan käyttöön. Etenkin keinut ja liukumäki olivat suosittuja. Avajaisissa vieraili myös itse Muumi-peikko, joka sai juhlaväeltä riemukkaan vastaanoton.

Vilkkilän Muumilaaksoon on kulku joko Vilhonkadulta tai Tapulikadun päästä. Huonojalkaisten ja rattaisten tai vaunujen kanssa kulkevien kannattaa valita Tapulikadun reitti. Vilhonkadulta tultaessa puistoon noustaankin pitkiä puuportaita myöden.

Tonttumäellä eli Flemingipuistossa yhdistyksemme puheenjohtaja **Jouni Liuke** kertoi alueen historiasta ja sen mäen erikoisuuksista. Tonttumäestä ja Tonttulinnan taloista löytyy kattava historiikki Martinrantalehden numerosta 3-2010. Lehti löytyy myös netistä os. <http://www.martinrantaseura.fi/Lehti/2010-3.pdf>

*Oppaamme
Anna-Kaisa Kaukola*

TUOTTOTAVOITE:

**VAIN ASIAKAS-
OMISTAJILLE**

**3,25
%**

NÄIT OIKEIN.

Mainio tuotto. Ja vain asiakasomistajille.

Olemme tehneet sinua varten uuden tuotteen, Tuotto-osuuden. Tavoittelemme sille tänä vuonna 3,25 % tuottoa*. Sijoitat suoraan omistamasi Osuuspankin pääomaan. Tuotto-osuuden korko ja sen maksaminen riippuvat aina pankin toiminnan tuloksellisuudesta. Kysy lisää Turun Seudun Osuuspankista p. 010 256 9115 tai vieraile osoitteessa op.fi/tuotto-osuus.

*Tuottotavoite voi muuttua vuosittain ja tuotto-osuuksien takaisinmaksamiseen sisältyy tiettyjä ehtoja. Tutustu merkintäesitteeseen.

Yhdessä hyvä tulee.

Turun Seudun OP

Vilkkilän historiaa

Vilkkilä oli nykyisen Vähä-Heikkilän alueella sijainnut kylä, josta on varhaisin maininta jo vuodelta 1404. Turun tuomiokirkon Pyhän Laurin alttari sai kylän lahjoituksena tiettävästi Pisun talon Juha-nimiseltä isännältä. Vilkkilästä tuli Pyhän Laurin lampuotitalo. Vuonna 1557 se takavari-koitiin kruunulle ja liitettiin Vähä-Heikkilän latokartanon tiluksiin. Itsenäistä Vilkkilän taloa ei tämän jälkeen enää ollut. Sen sijainti on merkitty vielä maanmittari Hannu Hannunpojan 1650 tekemään karttaan. Vielä 1800-luvun alussa nykyisen kaasukellon alueen etelärinteessä, lähellä Sikaojan rantaa, sijaitsi todennäköisesti kuninkaankartanon Vilkkilä-niminen torppa. Vilkkilänmäen ympäristö oli peltomaata ja niittyä.

Kaupungin asutuksen laajennuttua nykyisen Martin alueen (IV ja V kaup.osat) suuntaan, Vilkkilänmäestä ja Tonttumäestä muodostui laajat rakentamatta jääneet viheralueet. Niistä tuli alueen lasten suosittuja leikki- paikkoja. ”Vilkkilänmäki oli sen ajan lasten seikkailupuisto. Siellä käytiin joskus jopa vaarallisetkin kivisodat Mäki-yhtiön ja Rivilän poikien kanssa, siellä oli jyrkkä kalliorinne missä voitiin kiipeillä ja iso kulju eli lammikko missä kahlailtiin” muisteli Rivilässä asunut **Matti Vehviläinen** ja jatkoi: ”Kesäiltoina tuli vanhempi väki filtteineen ja eväineen pelaamaan marjapussia, niitä oli useampi porukka. Kaffepullot otettiin villasukan sisältä ja junttapullan siivut

lauantaimakkaroineen maistuiivat mainiolta. Mäen alareunassa Tapulikadun kulmassa oli kioski, mistä sai ostaa punaista limonadia.”

Uusi Muumiaiheinen leikkipuisto jatkaa perinteitä lähialueen asukkaiden virkistys- ja ulkoilualueena. Muiden muassa puiston tuntumassa Stålarminkatu 27:ssä on jo vuodesta 1949 toiminut Martin päiväkotia, joka on käyttänyt aluetta lastensa ulkoilu-alueena. Uusi aidattu Muumilaakso on nyt lapsille ja lapsenmielisille turvallinen leikkialue. Vilkkilänmäen muun alueen – jyrkkine kallioineen ja rotkoineen – turvalliseksi saattamisessa on vastuullisilla viranhaltijoilla vielä työmaata tiedossa.

Vilkkilän kissat

Vanha sanonta kertoo talosta, jossa ”oli lapsia yhtä paljon kuin Vilkkilässä kissoja”. Oliko se juuri tämä meidän Vilkkilän talo ja paljonkohan niitä kissoja oli? Professori **Kaisa Häkkinen** valotti asiaa Tiede-lehdessä 8.5.2013. Hän kertoi, että: ”Leikillisen lorun mukaan Vilkkilässä on viisi porttia, jokaisella portilla seisoo viisi ämmää, jokaisella ämmällä on selässään viisi konttia, jokaisessa kontissa on viisi kissaa ja jokaisella kissalla on viisi pentua.” Pikaisen kertolaskun perusteella kissoja oli kaikkiaan 3.125. Mahdollista on, ettei edes kaikkia Vilkkilän kissoja oltu saatu kontteihin. Asiaa pohdittuaan Häkkinen päätyi siihen, että ”kissoja on paljon, hirrrveän paljon”.

Parantava sauna

Martti ei ole koskaan uskonut ihmeisiin. Ei, vaikka hän asuu Martissa ja vieläpä Martinkadulla. Ja Martin kirkko näkyy olohuoneen parvekkeelta ja pala Martin koulua keittiön ikkunasta.

Vaan tänään, tummanpuhuvan taivaan, punaisten pihlajanmarjojen ja puuskittaisen lounaistuulen ympäröimässä Urheilupuistossa on jotain yhtä aikaa pelottavaa ja toiveita herättävää. Martti on aina rakastanut ristiriitoja. Niihin kun suhtautuu avoimesti, voi syntyä ratkaisuja ja raikkaita, uusia näkökulmia. – Entä jos sittenkin, Martti miettii jo aamulla.

Toissa yön myrsky on repinyt isoja oksia satavuotiaista tammista, jalavista ja lehmuksista. Onneksi niitä ei ole ehditty korjata pois. Ne törröttävät uhkaavan näköisinä Urheilupuiston Olympiasaunan läheisyydessä.

Sinne saunaan Martti on kutsunut muutamia elämänsä kannalta tärkeitä ihmisiä viettämään Rakkauden iltaa. Itse asiassa Martti on suunnitellut mielesään, että Marttiin perustettaisiin illan mittaan Rakkauden yliopisto.

Martin poika Ville on luvannut valmistaa alkudrinkin tai oikeastaan taikajuoman. Pohjana on mangopassionlikööri ja siihen sekoitettua hauenmätiäutetta ja mustatorvisienilientä.

Martti ja hänen ystävänsä Liisa Tervahovinkadulta odottavat kutsuttuja Olympiasaunan portaiden edessä ulkotulien lepattavassa, alati vaihtuvassa valaistuksessa. On Martin päivä.

Ensimmäisinä kutsutuista saapuvat jo rajan yli siirtyneet Martin jalkapallokaverit Heikki ja Ensio. Heikki kärsi vakavasta sairaudesta yli kymmenen vuotta ja Martti oli kaksi kuukautta sitten kantamassa hänet maan lepoon. Ensioon Martti oli tutustunut Hyvinkäällä. Ensio asui Hyvinkään Martissa. Ensiolla oli niin suuri ja avara sydän ettei se kestänyt nyky maailman menoa kuin 50-vuotiaaksi. Martti sai tehtäväkseen puhua muistotilaisuudessa, minne pappia ei tarvittu. Ehkä suru hienojen miesystävien menettämisestä on kääntynyt rakkaudeksi. Liisa muistaa lukeneensa joistakin muistoteksteistä lauseen: Rakkauden hinta on suru.

Heikki ja Ensio lupaavat lämmittää saunan. Seuraavaksi tulevat niin Martin kuin Liisankin aikaisemmat elämänkumppanit Kaija ja Pekka. Myös Pekan ja Liisan tytär Alina Tukholman Södermalmilta on mukana.

Martin työkaveri Pentti sairastaa Parkinsonin tautia, mutta haluaa silti pitää juhlapuheen ja muistella aikaa, jolloin hänkin asui Tervahovinkadulla.

Martin ja Liisan ystävästä tulevat saunalle myös tenori Tapio ja Turun Sanomien toimittaja Terhi.

Sauna odottaa, ja täyttyy kutsutuista. Löyly on sopivan kosteata. Heikki hoitaa puitten lisäämisen ja Ensio istuu löylykauha kädessä ja vesiämpäri jalkojensa vieressä. Kaikki tietävät heidän jo siirtyneen tästä elämästä, mutta Martti on kutsussa kertonut että Rakkauden illassa voi rakkauden – niin tai tuskan – nimissä tapahtua ihmeitä – ainakin väliaikaisia.

Pentti, tuo yhteiskunnallinen taistelija, pyytää puheenvuoron.

– Koskaan ei ole myöhäistä saada kokonainen elämä. Ratkaisevaa hyvän elämän kannalta on ystävyys, toveruus ja yhdessä tekeminen. Koskaan ei ole myöhäistä tiedostaa oma rajallisuus, ja sen voiman avulla auttaa itseäkin heikompia. Sillä kuten Tervahovinkadun talon seinässä lukee:

Ylpeydestä ja kunnianhimesta halkeamaisillaan olevat vallanpitävät eivät voi koskaan niin paljon hävittää, etteikö tuntemattomien sankarien ahkerat kädet voisi sitä jälleen rakentaa.

Ulkona salamoit. Hämärä sauna saa aika ajoin juhlaaistuksen. Kaikki haluavat sanoa jotain. ”Elämälle kiitos, sain siltä paljon”, Heikki aloittaa. Ja Ensio jatkaa möreällä bassolla: ”Elämä ei ole kenraaliharjoitus. – Mutta nyt Heikin ja minun iltalomani päättyy. Onkin mitä oivallisin sää, näkee hyvin matkata rajuilmassa. Tulemme taas mukaan kun kutsu kuuluu.”

Niin Martin sydämensivistyneet miesystävät miehet palaavat uuteen, Martille ja muille tuntemattomaan kotiinsa luonnon juhlaaistuksessa korvat huu- maavan jyrinän saattamana. -

”Kosminen orgasmi suree ja juhlii kanssamme”, Martti sanoo siirtyessään löylynheittäjäksi. Tapio, Kaija ja Alina laulavat poistuneiden miesten muistoksi Kari Rydmanin Niin kaunis on maa, ja Terhi lausuu lempirunonsa Pajupilli

*En ole lipunkantaja,
en kotkansydäminen tiennäyttäjä
matkallanne aamun maahan.
Olen virran partaalla paju,
jonka lävitse tuulet puhaltavat,
josta maailman kapinallinen henki
taittaa yksinkertaisen pillin
soittaaksensa sävelmän,
jossa on myrskyä, tuskaa, rakkautta,
ja hiukan aamunsarastusta.”*

Pekka ja Ville istuvat iho ihoa vasten. ”Iho ei ole tarkoitettu erottamaan, vaan yhdistämään ihmisiä”, Pekka hymyilee. Miehet pesevät toisiaan ja kehuvat

toistensa komeutta ja naisten kauneutta.

Pukuhuoneessa niin naiset kuin miehet kertovat kuulumisiaan. Ville tarjoaa uudet lasilliset taikajuomaa, *Passion complexia*, ”*Passion* tarkoittaa sekä intohimoa että kärsimystä ja *complex* tässä yhteydessä vaikka ristiriitaa”, hän jatkaa.

”Niin, tahrattoman lasin takana ei ole elämää”, Martti toteaa ja jatkaa. ”Ilta oli kuin Nazim Hikmetin runossa

*Sanoista kaunein
jonka haluan sinulle sanoa
se on vielä sanomatta.*

Ensi viikolla on Liisan päivä, silloin me perustamme Marttiin Rakkauden yliopiston - ellemme sitten Kuolleitten runoilijoitten seura Nazim Hikmetin, Violetta Parran ja Katri Valan kunniaksi.”

Kirjoittaja on idealisti

Martinrannan kirjoittajaseura

Haluaisitko kirjoittaa juttuja lehteen – esim. mielipiteitä paikallislehtiin tai tarinoita tähän seuramme mainioon jäsenlehteen? Olemme suunnittelemassa kirjoittajaporukkaa, jossa opetellaan kirjoittamaan elävästi, ytimekkäästi ja lyhyesti – turhia jaarittelematta. Tekstit voivat olla faktaa tai fiktiota ja kielen osalta rikkaita, mutta myös huoliteltuja.

Kokoontuisimme osanottajamäärästä riippuen 5–10 kertaa viikon tai kahden välein. ”Oppitunneilla” käydään läpi hyvän ja elävän kielen sekä myös kieliopin vaatimuksia. Kotitehtävinä kirjoitetaan noin 1–2 -sivuisia tekstejä, joita seuraavalla tapaamisella käsitellään yhdessä.

Mikäli sinua kiinnostaa tulla mukaan, ota yhteyttä ja kysy tarkemmin; Leo Lindstedt, puh. 045 807 1930 tai Matti Aaltonen 040 742 7109.

Neulomo Oy ja Triumph

Aurajokisuun rannat ovat vuosisatoja olleet teollisuudelle ja työlle pyhitettyä aluetta. Teollisuuden valloittamat alueet rajoittuivat kaapealle rantakaistaleelle molemmin puolin jokea kantakaupungista alajuoksulle päin. Tervahovinkadun rantakortteleissa oli, kuten nimikin kertoo, aikoinaan tervavarasto, tervaplassi, jota myös Tervahoviksi kutsuttiin. Rantakorttelien vierelle, kauemmaksi joesta, muodostui työläisten ja toimihenkilöiden asuntokortteleita.

Tervahovinkadulla, Tapulikadun

kulmassa, sijaitsi vielä ennen talvi- ja jatkosotia varakkaaksi sanotun As. Oy. Mäen puiset asuinrakennukset. **Matti Vehviläinen** muistelee: ”Rakennuksissa oli mm. neljä kauppa. Portin kulmassa oli *Heinosen Siirto-maatavaraliike* ja vähän ylempänä Valion myymälä. Kun käännyttiin Tapulinkadun puolelle, oli taas sekatavarakauppa. Taloyhtiössä toimi myös sauna, *Kylpylaitos Kansa*, joka oli hyvin suosittu Martinmäessä. Sinne mentiin isän kanssa perjantai-iltaisina. Isän kassissa oli puhtaat alusvaatteet ja hantuukiin oli kääritty

Tehdassali Lintulassa.

Neulomon vanhaa johtoa: Vas. johtaja Axel Grönroos, sihteeri, Johan von Hellens, Pelle Grönroos ja työntutkija Lindberg.

pullo. Minä sain ostaa kassasta limonaattia, se oli yhtä juhlaa”.

Rakennukset tuhoutuivat jatkosodan ensimmäisessä pommituksessa 26. kesäkuuta 1941. Samassa pommituksessa koko kortteli lähiympäristöineen koki täydellisen tuhon. Korttelin uudisrakentaminen alkoi heti sodan päätyttyä ja jatkui 1950-luvulla.

Neulomo muuttaa Tervahovinkadulle

Vuonna 1945 asunto-osakeyhtiö päätti rakentaa tontilleen nelikerroksisen asuinrakennuksen. Talon toteuttaminen alkoikin 1948, mutta uudet suunnitelmat keskeyttivät työn. Tontille päätettiinkin rakentaa tehdasraken-

nus. Korsetti- ja paitatehdas *Oy Neulomo Ab:n* nelikerroksisen tehdasrakennuksen ensimmäiset piirustukset laativat 1950 arkkitehdit **Totti Sora** ja **Dimitri Panzopoulos**. Heidän tyyliinsä seurasi funktionalististen tehdasrakennusten perinteitä.

Neulomo Oy:n tehtaasta toteutettiin ensimmäisessä rakennusvaiheessa 1952–53 kaksi alinta kerrosta ja 1960 valmistuneen laajennuksen myötä se sai täyden korkeutensa. Laajennuksen urakoi *Arvi Ahti Oy*. Lopullinen toteutus, jonka piirustukset D. Panzopoulos signeerasi vuonna 1960, poikkeaa eräiltä osin alkuperäisestä suunnitelmasta.

Myös viereisellä tontilla Vilhon-

kadun kulmassa olleet vanhat asuinrakennukset olivat saaneet väistyä uudisrakennuksen tieltä jo 1940. Tontille rakennettiin *Paraisten Villakutomon* (vuodesta 1944 *Oy Parvilla Ab*) alkujaan kolmikerroksisen tehdasrakennus. Arkkitehdista ei ole tarkkaa selvyyttä, mutta piirustuksista löytyy insinööri **Axel D. Fritzenin** leima. Vastavalmistunut rakennus vaurioitui pommituksessa kesäkuussa 1941.

Korsetti- ja paitatehdas Neulomo Oy:n perusti 90 vuotta sitten, vuonna 1924, **Axel Grönroos**. Alku oli vaatimaton. Toiminta alkoi pienessä huoneistossa Kristiinankatu 2:ssa muuttaman työntekijän ja Singer-ompeluko-

neen voimin. Kauppa kuitenkin kävi; kahden vuoden kuluttua töissä oli jo 25 ompelijatarta. Korsettien lisäksi alettiin valmistaa myös rintaliivejä ja miesten paitoja. Firman toimissa lähes 60 vuotta mukana ollut **Pekka Mäentaka** kertoi kuinka tarmokas johtaja alkuvuosina haki kangaspakat tukusta ja kuljetti ne itse kottikärryillä tehtaalleen.

Tehdassalin käytyä liian pieneksi tuli muutto isompiin tiloihin Itäinen Pitkätie 3:een. Vuonna 1932 neulomo sai kunnan tilat Kiinteistö Oy Lintulasta (Kinopalatsin talossa) Eerikinkatu 5:ssä. Neulomo Oy:llä oli myös myymälä Linnankadun ja Aurakadun kulmassa. Sitä hoiti tarmokas neiti **Aili Qwarfordt**.

Sotavuodet katkaisivat firman suotuisan kehityksen. Raaka-ainepula ja kysynnän raju putoaminen vaikeuttivat toimintaa. Tärkeämmät asiat, kuin korsetin tai paidan osto, askaruttivat nyt ihmisten mieltä. Tammikuun 20. päivä 1940 oli murheen päivä yhtiön historiasa. Pommikoneet kylvivät tuhoa Turun kaupungissa ja myös Neulomo Oy:n tehdas sai kokea sodan kauhut. Tehdas tuhoutui tulipalossa täysin – saleineen, koneineen ja varastoineen päivineen.

Korjaustöihin ja uusien koneiden hankintaan ryhdyttiin heti. Työt päästiin aloittamaan uudelleen huhtikuun alussa seuraavana vuonna. Tavarapula ja

säännöstely rajoittivat tuotantoa vielä pitkään. Esimerkiksi korsetit vapautuivat pistesäännöstelystä vasta 1949 alussa.

Oman tehdasrakennuksen rakentamista suunniteltiin jo 1940-luvun alkupuolella. Toiveet toteutuivat vasta 1953, kun uusi komea tehdas valmistui Tervahovinkadulle.

Neulomosta tulee Triumph

Axel Grönroos johti firmaansa yli 25 vuotta. Hänen jälkeensä johdossa toimi mm. hänen nuorin poikansa – monien hyvin muistama - **Per Erik** ”Pelle” **Grönroos**. Vuonna 1956 Oy Neulomo Ab aloitti Triumph-liivien lisenssivalmistuksen Suomessa. Kaksitoista vuotta myöhemmin, 1968, Neulomo yhdistettiin kansainväliseen *Triumph International* -yhtymään. Johtajaksi tuli **Pekka Heinonen** Lahdesta ja hänen jälkeensä **Lennart Amberg** Ruotsista.

Triumph sai alkunsa Saksassa 1886, kun korsetintekijä **Johann Spiesshofer** ja kauppias **Michael Braun** perustivat korsetteja valmistavan yrityksen nimeltä *Spiesshofer & Braun*. Tuotanto aloitettiin kuuden ompelukoneen ja kuuden työntekijän voimin entisessä latorakennuksessa Heubachissa. Menekki oli hyvä ja jo muutaman vuoden kuluessa yrityksessä oli 150 työntekijää.

Korsetit saivat suosion naisten silmissä – ja varmaan miestenkin. Siihen aikaan hienosti nyöritetyissä korseteissa – Saksan keisariajan ihanteiden mukaan - vyötärö ja lantio ve-

Axel Grönroos

dettiin tiukalle, rintoja ja takamusta korostettiin. Vuonna 1902 Spiesshofer ja Braun valitsivat Pariisin riemukaaren inspiroimana tavaramerkiksi *Triumph*. Yritys saavutti nopeasti aseman Euroopan johtavana alusasujen valmistajana. Korsetit muuttuvat kevyemmiksi ja modernimmiksi. Muodin hinta laski ja tuli sen myötä yhä useampien saataville. 30-luvulla tyylikäs eleganssi korvasi vanhan hienostuneen chiclookin.

Sodan jälkeen, tuotannon käynnistyttyä uudelleen, kasvu jatkui. Vuodesta 1953 alkaen toimittiin nimellä *Triumph International*. Firma laajeni kaikkialle maailmaan, muun muassa Suomeen. Vuonna 1965 Triumph myi alusvaatteita 92 eri maassa.

Turussa liivintuotanto lopetettiin 1973. Sen jälkeen Tervahovinkadun tilat palvelivat sveitsiläistyneen Triumphin toimisto-, varasto-, markkinointi- ym. käytössä. Sisätiloja muutettiin vuosien kuluessa useaan otteeseen. Niitä saneerattiin mm. 1970–71 arkkitehti **Jarkko Kosken** laatimien piirustusten mukaan. 1982–1984 ylimmän kerroksen iso asunto, jossa aiemmin toimitusjohtajat asuivat, muutettiin toimistotiloiksi. Pihan puolelle lisättiin 1988 hissitorni ja pihasivulle laajennusosa, suunnitelijana *Insinööritoimisto Karma*.

Tämän jälkeen rakennuksessa sijaitisivat vielä liivitehtaan isot varastotilat ja konttori. Työntekijöitä oli parikymmentä. Triumph -yhtymän Suomen pääkonttori toimi rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa vielä vuoteen 2004 asti. Tapulikadun päätyyn sijoittui myös työvoimatoimisto. Vuonna 2006 kiinteistö siirtyi rakennusliike *Palmberg TKU Oy:n* omistukseen.

Tehdasrakennuksesta asuintaloksi

Neulomo Ab:n rakennus on viimeisiä Turun ruutukaava-alueelle pystytettyjä teollisuusrakennuksia. Se on sopeutunut hyvin – yhdessä viereisen kotelotehtaan kanssa – sodan jälkeen syntyneeseen asuintaloympäristöön. Turun maakuntamuseo on arvostanut ne kaupunkikuvallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi ja suojelemisen arvoisiksi (SR 3). Tavoitteena viimeisimmissä muutosvaiheessa

pidettiin tärkeänä ”rakennusten julkisivujen arvon ja teollisesta toiminnasta viestivän tyylin säilyttäminen”.

Maakuntamuseo sanoi lausunnossaan vuonna 2007: *Rettigin ja Oy Neulomo Ab:n/Triumphin teollisuusrakennukset viestivät Turun kehitykselle merkittävistä teollisuudenaloista. Ne ovat myös kiinnostavia esimerkkejä sodan ja jälleenrakennuskauden aikaisista teollisuusrakennuksista, jotka on rakennettu huoliteluksi osaksi ympäröivää kaupunkimiljöötä.*

Viimeisimmässä 2013–2014 toteutetussa muutostyössä vanhasta tehdas- ja toimistorakennuksesta tehtiin asuinkerrostalo. Asuntoja on viidessä kerroksessa yhteensä 52 kpl. Talo on nykyiseltä nimeltään *As Oy Turun Martin Helmi*. Sen omistaa *Vuokrakartio Oy*. Muutostyöt suunnitteli *Schauman Arkkitehdit Oy* ja kohteen korjausrakentamisesta vastasi *Lemminkäinen Talo Oy*. Sama suunnittelija ja rakentaja olivat asialla myös, kun tyhjälle tontin puolikkaalle rakennettiin 2010 *As Oy Turun Tapulikatu 7:n* kerrostalo, jota myös **Saku Koivun** taloksi kutsutaan.

Monet paikkakuntalaiset surivat uudistalon rakentamisen takia menetettyjä komeita ja oloissamme harvinaisen suuria pihakuusia. Puita oli kahta lajia; kadun puolella kolme tornimaista Kalliovuorilta kotoisin olevaa okakuusta, joita sinertävän värinsä vuoksi kutsutaan myös sinikuuseksi. Pihan puolella kasvoi kolme suurta

Neulomon vanha talo nykyisellään.

Kuva Martti Walden.

havupihtaa. Yhtäkään ikänsä ja kokonsa puolesta oloissamme melko harvinaista puuta ei alkuperäisestä tarkoituksesta huolimatta säästetty.

Pekka, liivitehtaan ikiliikkuja

Laitosmies, ompelukoneenkorjaaja, talonmies Pekka Mäentaka ehti nähdä Neulomon ja Triumphin koko historian Tervahovinkadun ajalta. Hän tuli Neulomoon laitosmieheksi kesällä 1953, kun tehdastoiminta talossa alkoi. Itse asiassa hän oli tullut firman palvelukseen jo tehtaan sijaitessa Eerikinkadulla. Neulomon toiminnan lopputtua Pekka jatkoi Triumph Internationalin palveluksessa ompelukonemekaanikkona ja liivituotannon lopputtua talonmiehenä. Työn myötä tuli myös talon pohjakerroksesta asunto, jossa hän asui talon viimeisimpään saneerausvaiheen alkuun asti.

Mäentaka on seurallinen, monessa mukana oleva ”ikiliikkujaksikin” kutsuttu laajan ystäväpiirin omaava mies. Hän tunnusti, että ”liivitehdas oli nuorelle miehelle unelmatyömaa. Sen suuressa salissa työskenteli ompelukoneittensa ääressä parhaimmil-

Pekka Mäentaka, ikiliikkujaksi ristitty.

laan 200 naista. Mukavan tytön kohdalla koneen korjaus kesti aina vähän kauemmin”. Misseihinkin joutui työssä tutustumaan. Vastapäisessä Poutunmaan talossa asunut **Tarja Malka** kertoi: ”Muistan nähneeni Triumphin parvekkeella paljon missejä kuvattavana. Muistaakseni Tarja Nurmikin kävi siellä. Paljon meitä muksuja oli silloin Laineen kaupan edessä katsomassa”.

Koneen ääreltä löytyi myös se kaikkein mukavin tyttö, jonka kanssa Pekka perusti perheen.

Mäentaka oli vuosien mittaan hankkinut itselleen myös erinomaiset hienopuusepän taidot. Triumphissa hänelle jäi liivituotannon loputtua vain talonmiehen tehtävät. Se ei menevää miestä tyydyttänyt ja hän hakeutui Turun kouluviraston palvelukseen ja ehti toimia talonmiehen työn ohessa 13 vuotta koulujen huonekalupuuseppänä. Siitä työstä hän jäi eläkkeelle 64-vuotiaana, mutta jatkoi talonmiehenä Tervahovinkadulla. Lähti sieltä pois suurten muutosten alta tuli, kun vanhasta tehtaasta alettiin tehdä asuinrakennusta. Talonmiehen hommat loppuivat ja 2010 Pekka muutti vanhaan kotitaloonsa Kasarminkadulle.

Nuoruudessaan Pekka oli innokas urheilija. Hän toimi Turun Pyrkivän riveissä lajinaan voimistelu. Hän oli mukana 1940-luvun lopulta 1960-luvun alkuun kolmen miehen muodostamassa taitovoimisteluryhmässä, joka antoi näytöksiä erilaisissa tilaisuuksissa. Siinä sivussa hän harrasti yleisurheilua, jossa hänen päälajinsa

olivat pikamatkojen juoksu ja korkeushyppy. Urheilu-uran huippukohta tuli, kun Pekka Pyrkivän ryhmän mukana esiintyi Helsingin 1951 olympiakisojen avajaisten voimistelunäytöksessä

Jouni Liuke

Lähteet:

Oy Neulomo Ab. Lyhyt katsaus yhtiön vaiheisiin

Pekka Mäentaka; muistelut

Kuvat: Pekka Mäentaan kokoelmat, ellei toisin ole mainittu

Pekka, vas. voimistelunäytöksessä. Ylimpänä Turkka Virta, jääkiekkoilijana tunnetun Hannu Virran isä.

Miten tämän päivän koulun tulisi opettaa?

Olemme juuri viime päivinä saaneet lukea, miten suomalainen koulu on OECD-maiden tehokkain: se tuottaa suhteellisesti mitattuna parhaat tulokset siihen käytettyihin euroihin nähden. Opetus on siis tehokasta, opetusryhmät suuria ja opettajien palkkataso melko alhainen verrattuna muihin maihin.

Toisaalta olemme nähneet ja kuulleet, miten tuhannet ja taas tuhannet nuoret ovat Suomessakin pudonneet opintoreen kelkasta ennen työmarkkinoille pääsyä. Keinoksi tähän on parin viime vuoden ajan ajettu kovalla pauhulla yhtä lisävuotta pakolliseen koulutukseen yhdeksän peruskouluvuoden lisäksi.

Monet asiantuntijat varoittavat moisesta ratkaisusta. Mitä kymmenes vuosi auttaa Hilikka Hitaastioppivaa, jos hän on pudonnut tien oheen jo kolmen vuoden jälkeen – tai ei ole päässyt edes jalaksille? Mitä se auttaa Kössi Kätevää, joka on tyystin kylästynyt jo kuuden vuoden jälkeen pulpetissa istumiseen ja esimerkiksi substantiiviattribuutin ihmeelliseen maailmaan? Hän haluaisi toimintaa: paljon enemmän käsille ja jaloille tekemistä. Samalla käden ja kehon taidot kehittyisivät kummasti. Entä sitten Tytti Tympääntynyt, joka ei kerta kaikkiaan jaksa laahautua kouluun edes yhdeksää vuotta loppuun – miten kymmenes vuosi auttaisi häntä?

Ainakin minusta oli onnekasta,

että kymmenes pakkovuosi jäi ainakin toistaiseksi tulevaisuuden haaveeksi. Kyllä koulun on satsattava siihen, että Hilikka ei missään vaiheessa pääse putoamaan kokonaan kelkasta, Kössi saa koko kouluajan paljon mielekästä tekemistä käsilleen ja jaloilleen ja joutuu istumaan paljon vähemmän pulpetissa – istuminen kun on muutenkin nykyään kuolettavan vaarallista! Samoin Tytin tympääntymiseen on puututtava heti. Koulun on havahduttava välittömästi, kun joku jää pois koulusta epämääräisiin syihin vedoten. On selvittävä, mistä on kysymys tai mikä on ongelma. Asiaa ei saa jättää pelkästään kodin ilmoituksen varaan, jos on vähänkään aiheutta pelätä, että perhe tai oppilas peittelee jotakin ongelmaa. Esimerkiksi koulukiusaaminen netissä tai koulumatkalla tai kotiongelmat voivat olla sellaisia ongelmia, jotka tuhoavat lasta mutta eivät sinänsä näy koulun arjessa. Samoin sydänsurut, päihteet tai pelaaminen voivat olla kohtalokkaita nuoren elämässä.

Koulu tarjoaa tänään suurimmalle osalle hyvää ja sopivaa opetusta. Osa tarvitsee kuitenkin opintorekelle ohessakulkijoita, jotka eivät päästä putoamaan tien oheen missään vaiheessa, osalle on aidosti rakennettava sellainen polku, joka antaa enemmän mahdollisuuksia toiminnalliseen opiskeluun ja jokaista on autettava elämän solmukohdissa, jotta

solmu saadaan auki ennen kuin on liian myöhäistä. Koululla on siis oltava hyvät yhteydet terveyst- ja sosiaali- puoleen, jotta apua saadaan välittömästi, eikä turhia esteitä ja raja-aitoja saa olla. Niihin kaatuu turhan moni aito yritys auttaa.

Liian helpolla ei myöskään koulutyöstä saisi päästä. Oppivelvollisuus pitää suorittaa eli pitää oppia uusia asioita ja taitoja. Turhan moni oppilas pääsee koulun läpi tänään istumalla koulussa yhdeksän vuotta ja antamalla asioiden valua toisesta korvasta sisään – ja toisesta ketterästi ulos – kulkematta mitenkään siinä välissä olevan pururadan kautta. Todistus täynnä viitosia kertoo yleensä tällaisesta opiskelusta. Sellaisilla tiedoilla ja taidoilla ei vaan yleensä ole edellytyksiä selvittää peruskoulun jälkeisestä opiskelusta. Aito pelko luokalle jäämisestä voisi auttaa näitä oppilaita. Muuten heille käy helposti niin, että he eivät pääse minnekään opiskelemaan – tai jos pääsevätkin, homma ei suju tai ei kiinnosta. Niinpä heidät

potkaistaan pois koulutuksesta tai he jättäytyvät itse pois. Silloin heistä tulee pudokkaita, eikä siinä pakkopyrkiminen paljon auta. Sellaisestahan nyt on päätetty.

Meillä alkaa olla käden taitajista huutava pula. On turha kuvitella, että käden taitajia saadaan Lolle Lojujista, jotka pääsevät vain sellaisille linjoille, jonne kukaan muu ei halua. Jos he eivät ole oppineet tekemään aidosti töitä aikaisemmin oman elämänsä eteen, eivät he sitä tee 16-vuotiaanaakaan. Peruskoulumatkan aikana jokaiselle pitäisi löytää sellaiset eväät, että ne auttavat häntä matkalla aikuisen vastuulliseen ja Suomea sekä koko maailmaa rakentavaan elämään. Kaikki eivät voi olla tohtoreita, vaikka suomalainen koululaitos heitä paljon kouluttaakin. Tarvitsemme kaikenlaisia taitajia elämän eri osa-alueille nauttimaan kättensä töistä ja omasta elämästään. Se kun on kuitenkin kaikkein tärkeintä.

Sirpa Kumlander

Martinranta Galleria

Martti Walden pitää edelleen sivuja osoitteessa <http://martingalleria.info/> ja Martinrantaseura toimii sivujen sponsorina.

Syksyn 2014 ohjelma

Tutustuminen YLE Turku -toimitukseen

tiistaina 30.9.2014 kello 17

Saamme tutustua Yle Turun toimitiloihin ja ohjelmantekoon. Kahvitarjoilu. Kokoontuminen klo 17, Aurakatu 8, KOP-kolmion Kauppatorin puoleisessa kulmauksessa.

Kyselyt ja ilmoittautumiset Leo Lindstedtille, puh. 045 807 1930.

Keskustelutilaisuus alueen liikenteen ongelmista

keskiviikkona 1.10 .2014 klo 18.30

Vähä-Heikkilän Mäkitupalaiset ry:n talolla Valtaojantie 7.

Alustajina ja altavastajina ovat:

Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnan puheenjohtaja **Niko Aaltonen**, Kiinteistöliikelaitoksen johtokunnan puheenjohtaja **Vuokko Puljujärvi-Seila** sekä Kaupunkisuunnittelun suunnittelupäällikkö **Matti Salonen**.

Kiinteistöliikelaitoksen infrapalvelujohtaja **Tapio Siirto**

Asialistalla on Vähä-Heikkilän – Martin alueen liikenteelliset ongelmakohteet ja niiden – nopeudet, melu, tärinä – eliminointimahdollisuudet sekä Hirvensalon liikennevirtojen kokonaissuunnittelu. Liikenneasioiden lisäksi on tarkoitus käsitellä alueella vireillä olevien kaavamuutosten tilannetta.

Tilaisuuden järjestelyistä vastaa Vähä-Heikkilän Mäkitupalaiset ry. Tiedustelut Markku Ahti, puh. 050 514 1890, markku.a.ahti@gmail.com

Turun kaupunginarkisto tutuksi

Torstaina 16.10. klo 17 Puolalankatu 5

Kaupunginarkiston tutkija **Tarja Ollila** esittelee kaupunginarkistossa säilytettäviä Turun kaupungin hallintoon liittyviä asiakirjoja ja kaupunginarkiston toimintaa.

Puolalanmäessä, syvällä maan alla, on arkistoituna kahdeksan ja puoli

hyllykilometriä turkulaista historiaa. Tutustumiskäynnillä nähdään mm. Turun kaupunginarkistossa säilytettävä vanhin asiakirja Turun raastuvanoikeuden pöytäkirja vuodelta 1624, käsityöläisammattikuntien arkistoja 1600-luvulta alkaen, turkulaisten perukirjoja, Engelin Turun palon jälkeinen asemakaava, turkulaisten koulujen arkistoja, rakennuspiirustuksia sekä valokuvia ja käsiohjelmia kaupunginteatterin esityksistä eri vuosikymmeninä.

Arkistoon tutustujat voivat etukäteen esittää toiveita siitä mitä arkistossa halutaan nähdä. Kiinnostaako esimerkiksi jonkin tietyn rakennuksen piirustukset tai vaikkapa minkälainen oli Martin kansakoulun kolmannen luokan lukujärjestys 1950-luvulla. Toiveita voi lähettää kaupunginarkiston sähköpostiin osoitteeseen kaupunginarkisto@turku.fi.

Kyselyt ja ilmoittautumiset 10.10. mennessä Leo Lindstedt, puh. 045 807 1930

Tutustuminen Turun Seudun Invalidien taloon
Keskiviikkona 12.11. klo 18,
Asesepänkatu 1 (Martinkirkon vieressä)

Ennen kokousta seuramme hallituksen jäsen ja sihteeri **Sirpa Kumlander** kertoo talon syntyhistoriasta ja yhdistyksen toiminnasta. Kyselyt ja ilmoittautumiset 5.11. mennessä. Sirpa Kumlander, puh. 050 592 8360
Esittelyn jälkeen yhdistyksen syyskokous. Ks. kutsu s. 5.

Perinteinen puurojuhla
Tiistaina 2.12. klo 18
Ravintolalaiva Bruno II:ssa Förin vieressä

Yhteinen jouluhenkinen iltatapahtuma. Riisipuuro, fäskynäsoppa ja kahvi 6 €, muut herkut ja juomat erikseen. Ohjelmassa mm. musiikkia sekä Martissa asuvan Maailman Matkaajan Hannu Tuomisen esitelmä Varsinais-Suomen ja Länsi-Uudenmaan eri nähtävyyksistä ja niistä kertovista kirjoistaan. Yllätysohjelmaa hakusessa.

Kyselyt ja ilmoittautumiset 25.11. mennessä, Leo Lindstedt, puh. 045 807 1930

Jäsenalennusta myöntävät liikkeet

Kurki Decoration Oy

Turkukuvatuotteet, kehystykset, peilit, ripustuskiskot. Alennukset tuotekohtaisesti.
Tiilentekijänkatu 8-10
Puh. 020 769 8551, www.kurkidecoration.fi

KevytPyörä

Alennukset tuotekohtaisesti
Martinkatu 11
Puh. 02 234 2108, www.kevytpyora.fi

Kuva-Laine

Valokuvaamo yms.
Alennukset tuotekohtaisesti
Stålarmininkatu 9.
Puh. 02 235 6476, www.kuvalaine.fi

Myllyn puoti

Antikvariaatti ja vanhan tavaran kauppa
Alennukset tuotekohtaisesti
Martinkatu 7. Puh. 040 032 4833

Ruusu-Aula

Kukkaostoksista 10%, ei koske kaikkia ulko- ja kausikukkia
Martinkatu 1
Puh. 02 235 6849

Ravintola Silta

Lounas 10.30–15, 7,90 euroa (norm. 8,90)
À la carte -annoksista 15% alennus
Martinkatu 1
Puh. 040 042 0839, www.ravintolasilta.fi

Turun IT-Asema

Huoltohinnastosta 30% alennus
Hinnat alk. 30€
Martinkatu 7
Puh. 010 289 9888, www.itasema.fi

Parturi-kampaamo Safari

Palveluhinnoista 15% alennus
Tapulikatu 8. Puh. 02 235 1596

Liity Martinrantaseuran jäseneksi

ja tuo mukanaasi ystäväsi ja naapurisikin. Saat jatkossa postitse kotiisi 2–3 kertaa vuodessa ilmestyvän jäsenlehden, jossa kerrotaan seuran toiminnasta, tapahtumista, retkistä ja tutustumiskäynneistä.

Jäsenmaksu on 16 euroa, perhejäseniltä 6 euroa sekä 50 euroa yhteisö- ja kannattajajäseniltä. Liittyä voit täyttämällä kaavakkeen seuramme kotisivulla osoitteessa www.martinrantaseura.fi tai ottamalla yhteyttä seuramme jäsenkirjuriin tai hallituksen jäseniin. Yhteystiedot seuraavalla sivulla.

Kerro sähköpostiosoitteesi

Pyrimme lisäämään sähköistä tiedottamista. Lähetämme viimehetken tietoa tapahtumista sähköpostitse. Toimitathan sähköpostiosoitteesi jäsenkirjurille osoitteeseen heimo.kumlander@martinrantaseura.fi. Muistathan ilmoittaa myös muuttuneen osoitteesi. Vieraile myös kotisivuillamme, missä on mm. tuoreimmat tiedot tapahtumista ja kaikki aiemmat lehdet.

Martinrantaseura ry.

Perustettu: 22.4.2004

Jäseniä 31.12.2013: 423 kpl

Postiosoite:

Martinrantaseura ry, c/o Jouni Liuke

Itäinen rantakatu 54 F 91

20810 Turku

Sähköpostit:

etunimi.sukunimi@martinrantaseura.fi

Kotisivut: www.martinrantaseura.fi

Galleria: www.martinranta.org

Tilinumero: FI63 5710 9720 0523 24

Jäsenmaksut:

henkilöjäseniltä 16 euroa

perhejäseniltä 6 euroa

yhteisöjäseniltä 60 euroa

Jaostot ja niiden kokoonkutsujat:

Historiajaosto Tapani Järvinen

Ohjelmajaosto Leo Lindstedt

Tiedotusjaosto Jouni Liuke

Ympäristöjaosto Jouni Liuke

Vähä-Heikkilän mäkitupalaisia

edustaa:

Markku Ahti

Valtaojantie 28, 20810 Turku

Puh. 050 514 1890

Yrittäjä!

Meidän kauttamme tavoitat helposti alueen asukkaita. Otamme vastaan mainoksia alueen yrittäjiltä ja toimijoilta. Käytä mahdollisuutta hyväksesi!

Ilmoitushintamme Martinranta-lehdessä:

	Mustavalk.	Väri
Koko sivu	120 euroa	150 euroa
Puoli sivua	70 euroa	80 euroa
Nejäsosasivu	50 euroa	60 euroa

Hallitus ja toimihenkilöt 2014

Jouni Liuke, puheenjohtaja

Itäinen Rantakatu 54 F 91, 20810 Turku

Puh. 040 0930 304

Tapani Järvinen, varapuheenjohtaja

Bergeninkatu 2 D, 20320 Turku

Puh. 040 817 7248

Sirpa Kumlander, sihteeri ja taloudenh.

Betaniankatu 2 as. 16, 20810 Turku

Puh. 050 592 8360

Matti Aaltonen

Martinkatu 17 as. 2, 20810 Turku

Puh. 040 742 7109

Ahto Heinonen

Paavo Nurmen puistotie 7, 20810 Turku

Puh. 040 074 2908

Päivi Helle

Itäinen rantakatu 46 A 11, 20810 Turku

Puh. 040 525 7470

Virpi Hokkanen

Puistokatu 3 B 1, 20100 Turku

Puh. 040 063 2306, 02 234 2941

Terho Hämeenkorpi

Käpytie 2 B 37, 20810 Turku

Puh. 045 112 0533

Leo Lindstedt

Martinkatu 7 D 61, 20810 Turku

Puh. 045 807 1930

Heidi Puputti

Itäinen rantakatu 70 A 15, 20810 Turku

Puh. 040 730 0211

Toimihenkilöt

Heimo Kumlander, jäsenkirjuri

Betaniankatu 2 as. 16, 20810 Turku

Puh. 040 593 4021

Matti Koskimies, lehden taitto ja kotisivu

Mälikkälänkatu 6, 20210 Turku

Puh. 050 387 0590

M

Itella Oyj

KORTTELIN VIREIN

Vireä tarjoaa hieronta sekä personal training -palveluita. Toimipaikkamme sijaitsee Martissa osoitteessa Stålminkatu 3.

HIERONTA / URHEILUHIERONTA

30min **32€**

45min **40€**

60min **48€**

KEHONKOOSTU- MUSMITTAUS

30€ (sis. alv 24%)

Vireä

Stålminkatu 3, 20810 Turku

045 898 0801

www.viree.fi

www.facebook.com/vireaturku